

ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

A. ΝΟΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ

1. Μουσείον Χανίων

Κατά τὸ 1965 συνεπληρώθη ἡ τακτοποίησις τῶν διαφόρων ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν καὶ ἐπιγραφῶν εἰς τὸ βόρειον προαύλιον τοῦ Μουσείου καὶ ἐδημιουργήθη μικρὸς κήπος, οὗτω δὲ ὁ χώρος εἶναι πλέον προσιτὸς εἰς τὸν ἐπισκέπτην.

Περὶ τὸ τέλος τοῦ ἔτους ἤρχισαν αἱ ἐργασίαι συγκολλήσεως τῶν κεραμεικῶν εὐρημάτων ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν Καστελλίου Χανίων κατὰ τὰ ἔτη 1964 καὶ 1965 καὶ ἐκ τῶν περισυλλογῶν εἰς τὸ σπήλαιον τῆς Πλατυβόλας ἀρκετὰ ἐξ αὐτῶν ἐξετέθησαν ἤδη εἰς τὸ Μουσεῖον.

Ἀπὸ τῶν ἐπισημασθέντων ἐργασιῶν ἀπὸ τῶν ἁγίων Φραγκίσκου προσκτίσματα (κωδωνοστάσιον, τμήματα μνησίου). Τὸ κωδωνοστάσιον μετὰ ἀπὸ πρόχειρον ἐπισκευὴν χρησιμεύει ὡς ἀποθήκη τῶν νέων ἀρχαιολογικῶν εὐρημάτων καὶ συγχρόνως ὡς ἐπισημαστικὸν ἐργαστήριον ἐντὸς τοῦ Μουσείου.

2. Ἀρχαιολογικαὶ ἔρευναι

a. Ἀνασκαφὴ Καστελλίου Χανίων

Ἡ ἔρευνα συνεχίσθη καὶ κατὰ τὸ 1965 εἰς τὴν πλατεῖαν Ἀγίας Αἰκατερίνης διὰ κονδυλίων τῆς Ὑπηρεσίας Ἀρχαιοτήτων καὶ τοῦ Δήμου Χανίων. Ἀντικειμενικοὶ σκοποὶ τῆς δευτέρας ταύτης ἀνασκαφικῆς περιόδου ἦσαν ὁ ἐντοπισμὸς ἀρχιτεκτονικῶν ἰχνῶν καὶ αἱ στρωματογραφικαὶ παρατηρήσεις. Ἡ κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν ὁμοίως τοῦ 1964 διαπίστωσις ὅτι εἰς τὸν χώρον αὐτὸν εἶχεν οἰκοδομηθῆ ἑνετικὴ μὴ με βαθεῖαν ὑποθεμελίωσιν, ἐδημιούργησεν ἰδιαιτέρας δυσκολίας (βλ. ΑΔ 20 (1965): Χρονικά, σ. 568). Μετὰ τὴν μελέτην τῶν προσιτῶν ἑνετικῶν χαρτῶν τῆς πόλεως ἐνετοπίσθη ἓν τμήμα τῆς πλατείας, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ ἔπρεπε νὰ εὕρισκοντο οἱ ἀνοικτοὶ χώροι τῆς μνησίου. Τὰ ἀποτελέσματα ἐδικαίωσαν τὰς προσδοκίας.

Συνολικῶς ἠνοιχθήσαν δύο τάφροι (Σχέδ. 1) καὶ ἐσημειώθησαν στρώματα σχετικῶς ἀδιάτακτα κάτω τῶν 2 μ. καὶ μέχρι τοῦ βράχου (2.80-3.10 μ.), τὰ ὁποῖα ἔδωσαν πολυάριθμα εἰγματα παλαιοανακτορικῆς καὶ πρωίμου νεοανακτορικῆς κεραμεικῆς. Ἡ κεραμεικὴ, ἡ ὁποία ἀπεκαλύφθη μέχρι βάθους 2 μ. καλύπτει ἀπάσας τὰς χρονικὰς περιόδους ἀπὸ τῆς ὑστερας νεολιθικῆς μέχρι καὶ τῆς γεωμετρικῆς.

Εἰς τὴν τάφρον I καὶ εἰς βάθος 0,25 μ. μόνον ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας, ἀπεκαλύφθη τμήμα τοίχου ἐκ μεγάλων παρολίθων εἰς τρεῖς δόμους, συνολικοῦ βάθους 1.45 καὶ μήκους 2.70 μ. (Πί ν. 460 α). Εἰς βάθος 0,55 μ. ἐφάνη τὸ ἄνω μέρος πίθου, ὁ ὁποῖος ἀνευρέθη σχεδὸν ἀκέραιος. Περὶ τὴν βάσιν τοῦ πίθου ἀνευρέθησαν εἰς τεμάχια ἐξ ψευδόστομοι ἀμφορεῖς καὶ εἰς κρατῆρ. Ὁ πίθος, φέρον σχοινοειδῆ διακόσμησιν, τέσσαρας λαβὰς ὑπὸ τὸ στόμιον καὶ δύο εἰς τὸ ὕψος τῆς κοιλίας, ἔχει ὕψος 1.10 μ. καὶ ἀνευρέθη in situ. Τὸ τμήμα τοῦτο τοῦ τοίχου ἀνήκει εἰς ἀποθηκευτικὰ ἐγκαταστάσεις. Οἱ ψευδόστομοι ἀμφορεῖς εἶναι τοῦ τύπου, ὁ ὁποῖος συναντᾶται εἰς τὰς ἑλλαδικὰς ἐγκαταστάσεις, πολλακίς ἐνεπίγραφος (Πί ν. 461 α).

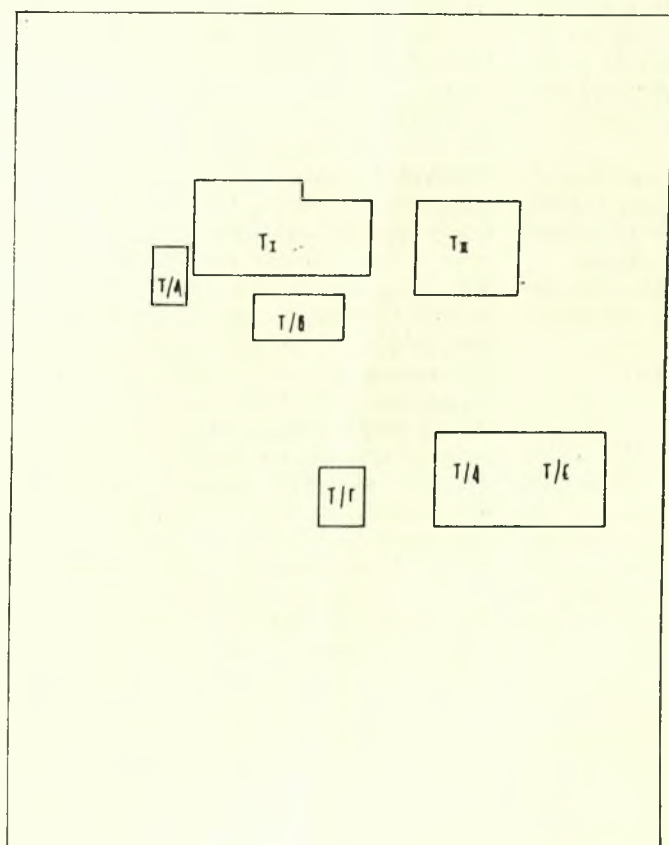
Ἡ κεραμεικὴ μέχρι βάθους 2 μ. ἔδωσε πλὴν τῶν μετανακτορικῶν εἰρημάτων καὶ ὀλίγα ὕστερα νεολιθικά, προανακτορικά, παλαιοανακτορικά καὶ νεοανακτορικά ὄστρακα (Πί ν. 461 β-δ). Ἡ ἀτάξια αὐτῆ τῶν κεραμεικῶν εὐρημάτων εἰς σημεῖον μάλιστα κείμενον πλησίον τοῦ τμήματος τῶν οἰκοδομικῶν λειψάνων καὶ τῶν ἀγγείων, τὰ ὁποῖα ἀνευρέθησαν in situ, δύνανται εὐκόλως νὰ ἐρμηνευθῆ ἐκ τῆς ὑπάρξεως νεωτερικῶν τοίχων εἰς ἀπόστασιν 1 μ. πρὸς Ν. καὶ ὑποθεμελίωσεων εἰς ἀρκετὸν βάθος. Κάτω ὁμοίως τῶν 2 μ. καὶ μέχρι τοῦ βράχου ἡ κεραμεικὴ ἦτο βασικῶς ὕστερα παλαιοανακτορικὴ καὶ πρώιμος νεοανακτορικὴ με κύριον κεραμεικὸν σχῆμα τὸ κύπελλον ἀνευ ἐπιχρίσματος καὶ διακοσμήσεως. Εἰς τὰ τελευταῖα ἄνωθεν τοῦ βράχου ἑκατοστὰ τὰ τεμάχια τῶν κυπέλλων τούτων σχηματίζουν σχεδὸν ἰδικόν τῶν «στρώμα», ἐνῶ εἰς τὸ βράχον ἀνευρέθη κυκλικὸν λάξευμα πλήρες ἀργίλου· τρία παρόμοια λαξεύματα ἀνευρέθησαν εἰς μικρὰν ἀπόστασιν πρὸς Δ. Ἐπειδὴ ὄρισμένα τῶν τεμαχίων τῶν κυπέλλων τούτων εἶναι κακῆς ποιότητος καὶ πιθανῶς ἠχρηστεύθησαν ἀμέσως μετὰ τὴν ὄπτησιν, ἐπειδὴ εἶναι ἀνευ χρώματος καὶ κοσμημάτων, ἀνευρέθησαν εἰς μεγάλην ποσότητα ὁμοῦ μετὰ τεμαχίων πηλοῦ καί, τέλος, ἐπειδὴ ὑπάρχουν τὰ πλήρη ἀργίλου λαξεύματα, πιστεύεται ὅτι πρέπει νὰ εὕρισκόμεθα πλησίον ἐνὸς κεραμικοῦ ἐργαστηρίου, εἰς ἀκμὴν κατὰ τὴν κυρίως παλαιοανακτορικὴν περίοδον.

Ἡ τάφρος II ἠνοιχθῆ ἀνατολικῶς τῆς I καὶ εἰς μικρὰν ἀπὸ αὐτῆς ἀπόστασιν. Εἰς βάθος 0,40 μ. ἤρχισε νὰ ἀποκαλύπτεται τμήμα τοίχου ἐκτισμένου διὰ μικρῶν λίθων, μήκους 0,90 μ., ὁ ὁποῖος εἰς τὸ ἀνατολικὸν αὐτοῦ ἄκρον κάμπτεται καὶ σχηματίζει ἀνοῖγμα διὰ θύραν πλάτους 0,90 μ. Ὁ τοῖχος οὗτος παρακολουθεῖται μέχρι βάθους 2.20

μ. (Πί ν. 460 β). Είς βάθος 2 μ. ἐσημειώθησαν ἴχνη τοῦ δαπέδου ἐκ κτυπητῆς γῆς· εἰς τὰ 0,20 μ. τῆς ὑποθεμελιώσεως ἀνευρέθησαν ὄστρακα καμαραϊκῆς κεραμικῆς, ἄλλα φέροντα τὴν γνωστὴν διακόσμησιν μὲ καταλειβάδας (Πί ν. 462 α) καὶ ἓν ἐκ πρόχου, τοῦ γνωστοῦ ἐκ Σκλαβοκάμπου τύπου (Πί ν. 462 β). Ὁ τοῖχος οὗτος ἀνήκει εἰς τὴν πρῶτον νεοανακτορικὴν περίοδον· ἡ συνέχισις τῆς ἀνασκαφικῆς ἐρεῦνης θὰ βοηθήσῃ εἰς ἀκριβεστέραν χρονολόγησιν καὶ θὰ καθορίσῃ τὸ

(Πί ν. 462 δ, 463 β, δ). Ἡ τεχνικὴ καὶ ἡ διακόσμησις των εἶναι ἐφάμιλλος τῶν καλυτέρων κρητικῶν δειγμάτων, τὰ ὅποια εἶναι γνωστά μέχρι σήμερον.

Ἐκ τῶν εὐρημάτων τῆς τάφρου II ἰδιαιτέρως

T₁ - T₂ Ἀνασκαφὴ 1964

T₁ - T₂ Ἀνασκαφὴ 1965

Σχέδ. 1. Καστέλλι Χανίων. Πλατεῖα Ἁγίας Αἰκατερίνης

εἶδος τοῦ οἰκοδομήματος. Ἡ κεραμικὴ ἄνω τῶν 2 μ. ἔδωσε δείγματα ὄλων τῶν περιόδων, ἀπὸ τῆς νεολιθικῆς μέχρι καὶ τῆς γεωμετρικῆς.

Χαρακτηριστικὴ ὑπῆρξε καὶ ἐφέτος ἡ παρουσία πολλῶν δειγμάτων μετανακτορικῶν ψευδοστόμων ἀμφορέων (Πί ν. 462 γ), ὡς καὶ κυλίκων καὶ βαθῶν κυπέλλων τῆς αὐτῆς περιόδου

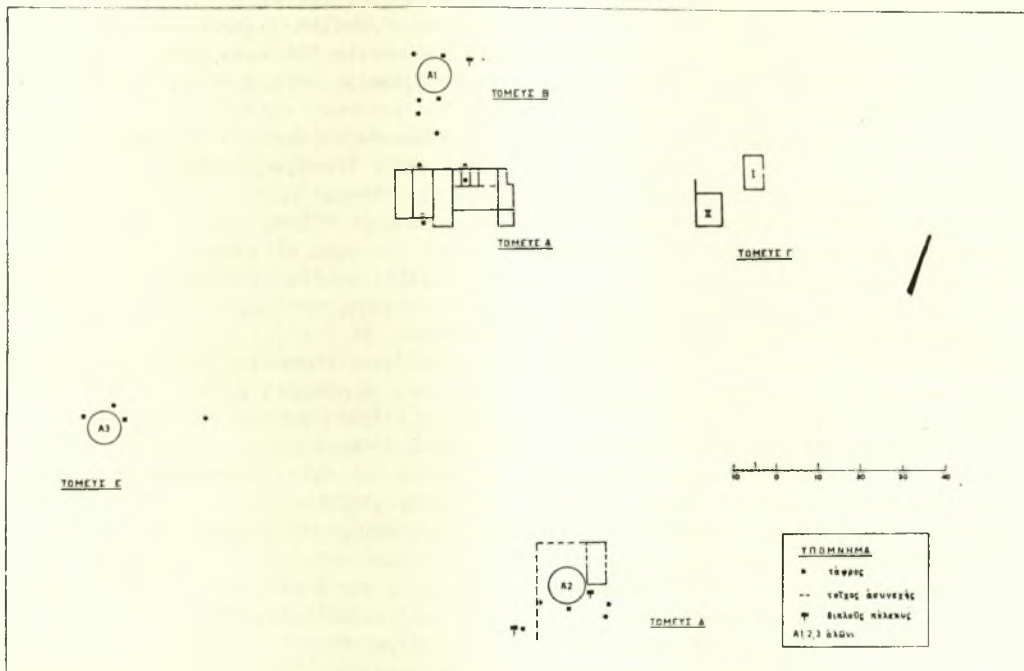
πρέπει νὰ ἀναφερθοῦν ἐν πρῶτον παλαιοανακτορικὸν σφράγισμα, τεμάχια γεωμετρικοῦ ρυθμοῦ — τὰ πρῶτα δείγματα ἐκ τῆς περιοχῆς Χανίων—(Πί ν. 463 γ) καὶ πέντε ὄστρακα κυπριακῆς εἰσηγμένης κεραμικῆς τοῦ τύπου white slip paint B, τὰ ὅποια ἀνήκουν εἰς τὸ αὐτὸ ἀγγεῖον μὲ ἐκεῖνα τῆς ἐρεῦνης τοῦ 1964 (ΑΔ 20 (1965): Χρονικά σ. 569, Πίν. 718γ)

και προέρχονται εκ μονώτου λοπάδος (Πίν. 463 α). Πλησίον εύρεθησαν δοστρακα πρωίμου μετανακτορικής κεραμεικής (Πίν. 463 ε-ζ'), τα οποία βοηθούν εις την ακριβεστέραν χρονολόγησιν του κυριακού τούτου κεραμεικού τύπου.

Ἡ ἐφετεινὴ δευτέρα ἀνασκαφικὴ ἐρευνα εἰς τὸ Καστέλλι ἐδραϊώνει πλέον τὴν ὑπαρξιν μιᾶς σημαντικῆς ἐγκαταστάσεως εἰς ὅλον τὸ ὕψωμα, ὡς ἐδειξαν καὶ τὰ εὐρήματα δύο οἰκοπέδων εἰς ἀπόστασιν 60 μ. πρὸς Α., καὶ δικαιώνει τὴν θεωρίαν

Ἐποκορώνου, καὶ ἐπὶ βραχῶδους λόφου, ὕψους 390 μ. Ἀκριβῶς ἐξωθι τοῦ χωρίου καὶ εἰς τὴν θέσιν Κυλίντρα σχηματίζεται φυσικὸν πλάτωμα μεθῆαν πρὸς τὸν κάμπον· εἰς τὴν θέσιν ταύτην εἶχον κατὰ καιροὺς εὐρεθῆ διπλοὶ χαλκοὶ πελέκεις καὶ σφύραι (σήμερον εἰς τὸ Μουσεῖον Χανίων). Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου κατὰ τὴν διάρκειαν ἀγροτικῶν ἐργασιῶν ἀνεύρισκον τεμάχια ἐκ χονδροειδῶν ἀγγείων οἰκιακῆς χρήσεως.

Ἡ δοκιμαστικὴ ἀνασκαφὴ τοῦ 1965, ἡ ὁποία

Σχέδ. 2. Σαμωνᾶς. Ἀνασκαφὴ ἐν θέσει Κυλίντρα

τῆς ἐνότητος τοῦ μινωικοῦ πολιτισμοῦ εἰς ὀλόκληρον τὴν νῆσον. Θὰ ἦτο δὲ πολὺ περίεργον νὰ ἔχη ἀφεθῆ ἀνεκμετάλλευτος ὁ εὐφορος κάμπος τῶν Χανίων, τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ σπουδαιότεραι μινωικαὶ ἐγκαταστάσεις τῆς κεντρικῆς Κρήτης ἐλέγχουν τὰς πλέον εὐφόρους περιοχάς. Τέλος φαίνεται ὅτι ἡ ἀνάγνωσις τοῦ ὀνόματος Κυδωνία εἰς τὰς πινακίδας τῆς Κνωσοῦ, χρονολογουμένης πρὸ τοῦ 1400 π.Χ., εἶναι ὀρθή, ἀφοῦ ὄχι μόνον ὑπάρχει ὡς πόλις, ἀλλὰ καὶ εὐρίσκεται εἰς περιόδον ἀκμῆς, ὅπως δεικνύουν τὰ μέχρι στιγμῆς εὐρήματα.

β. Ἀνασκαφὴ Σαμωνᾶ

Τὸ χωρίον Σαμωνᾶς κεῖται εἰς ἀπόστασιν 25 χλμ. ἀνατολικῶς τῶν Χανίων, εἰς τὴν ἐπαρχίαν

ἐγένετο διὰ κονδυλίου τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀρχαιοτήτων καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἔλαβε μέρος ὡς ἐπιστημονικὴ βοήθος ἡ δ. Θέτις Λίβα, περιωρίστη εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ χώρου καὶ εἰς τὸν ἐντοπισμὸν τῶν σημείων ἐκείνων, τὰ ὁποία θὰ ἐβοήθουν τὴν ἀρχαιολογικὴν μελέτην. Ἠνοίχθησαν συνολικῶς 30 τάφροι εἰς πέντε διαφορετικοὺς τομεῖς, κυρίως ἐκεῖ ὅπου ἦσαν ὀρατὰ οἰκοδομικὰ λείψανα, ὡς καὶ εἰς τὰ τρία ἀλώνια τῆς περιοχῆς. Κατὰ τομεῖς ἐσημειώθησαν τὰ ἀκόλουθα εὐρήματα (Σχέδ. 2):

Τομεὺς Α. Ἦσαν ἤδη ὀρατὰ τὰ θεμέλια οἰκοδομικοῦ συγκροτήματος. Αἱ πέντε ὁμοῦς τάφροι δὲν ἔδωσαν κεραμεικὸν ὑλικὸν ἐκτὸς ἐλαχίστων τεμαχίων χονδροειδῶν οἰκιακῶν ἀγγείων καὶ ὀρισμένων τουρκικῶν.

Τομὸς Β. Μόνον μία ἐκ τῶν πέντε τάφρων ἔδωσαν ὀλίγα δείγματα προηγμένης μετανακτορικῆς κεραμικῆς. Μεταξὺ τῶν τομῶν Α καὶ Β καὶ εἰς βάθος 0,60 μ. ἀνευρέθησαν δύο μετανακτορικοὶ ἀποθηκευτικοὶ πίθοι, ὁ εἰς ἐπὶ τοῦ ἄλλου (Πί ν. 464 α).

Τομὸς Γ. Ἐνετοπίσθησαν τὰ θεμέλια δύο οἰκίων, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ Ι εἶναι μὲν νεωτερικῆ, μεταξὺ ὁμῶς τῶν μπάζων ἀνευρέθη μετανακτορικὴ κεραμικὴ, χαλκοῦν ἔγχειριδιον τῆς αὐτῆς περιόδου καὶ δείγματα ὑπομινωϊκῆς κεραμικῆς. Ἡ ΙΙ ἀνήκει εἰς τὴν μετανακτορικὴν περίοδον, ὡς ἔδειξαν τὰ ὀλίγα εὐρήματα καὶ ἀποτελεῖ τμήμα μεγαλύτερου οἰκοδομικοῦ συγκροτήματος.

Τομὸς Δ. Εἰς μίαν ἐκ τῶν ἀνοιγισθῶν τάφρων, βορείως τοῦ ἄλωνιου, εὐρέθησαν τὰ θεμέλια δωματίου καὶ ἐπ' αὐτῶν πλάκες τετράπλευροι εἰς ἴσην μεταξὺ τῶν ἀπόστασιν, αἱ ὁποῖαι ἀσφαλῶς ἐχρησίσμευον ὡς βάσεις ξυλίνων πεσσῶν ἢ κιόνων (Πί ν. 464 β). Τὰ κεραμικὰ εὐρήματα ἦσαν καὶ ἐδῶ μετανακτορικά.

Τομὸς Ε. Εἰς μίαν τῶν τάφρων, ἀκριβῶς ἀνατολικῶς τοῦ ἄλωνιου, ἀνευρέθησαν δύο μικρὰ λίθινα σφονδύλια, πηλίνη κεφαλὴ ζώου ἐξ ἀγγείου θρησκευτικῆς χρήσεως (Πί ν. 454 δ) καὶ ὄστρακα μετανακτορικῶν χρόνων.

Φαίνεται ὅτι εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ἀνεπτύχθη κατὰ τὴν μετανακτορικὴν περίοδον μία ἐπαρχιακὴ ἐγκατάστασις, ἡ ὁποία συνέχισε τὴν ζωὴν τῆς μέχρι τῆς ὑπομινωϊκῆς περιόδου. Ἡ κεραμικὴ εἶναι γενικῶς κακῆς ποιότητος, τὰ ἀγγεῖα εἶναι κακῶς ὠπτημένα καὶ τὸ χρῶμα τῆς διακοσμῆσεως ἔχει πολλάκις ἐξαφανισθῆ. Ἐπειδὴ ἡ Κυλίντρα εἶναι θέσις στρατηγικῆ, ἀφοῦ ἐλέγχει ὄλον σχεδὸν τὸν κάμπον τοῦ Ἀποκορώνου καὶ τὰς προσβάσεις πρὸς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς νήσου, ὑπετέθη ὅτι ἀποτελεῖ ἀκρόπολιν μυκηναϊκὴν καὶ ὅτι ὑπάρχει ἄμεσος σχέσις μὲ τὴν χαμηλοτέραν ἐγκατάστασιν τοῦ Στύλου, ὅπου ἔχει ἐντοπισθῆ συνοικισμὸς καὶ ἔχει ἀνασκαφῆ εἰς θολωτὸς τάφος. Μέχρι στιγμῆς πάντως δὲν ἀνευρέθησαν ἱχνη ὀχυρώσεων.

Ἡ παράλληλος τέλος ἀνεύρεσις νεολιθικῶν σφυρῶν καὶ πελέκων (Πί ν. 464 γ) δηλοῖ, ὅτι ἡ περιοχὴ αὕτη κατῳκεῖτο κατὰ τὴν νεολιθικὴν περίοδον ἐγκαταλειφθεῖσα ἀργότερον. Τὰ νεολιθικὰ εὐρήματα ἴσως ἀποτελοῦν ἐνδειξὴν κάποιας σχέσεως μὲ τὰ ἀντίστοιχα τῶν σπηλαίων τῶν Κεραμειῶν, τὰ ὁποῖα κείνται εἰς μικρὰν ἀπόστασιν δυτικῶς τῆς Κυλίντρας.

3. Περισυλλογὴ Ἀρχαιοτήτων

α. Τάφος Νοσοκομείου Χανίων. Ὁ τάφος οὗτος

ἀνευρέθη κατὰ τὴν διάρκειαν ἐργασιῶν ἐπεκτάσεως τῶν οἰκοδομικῶν ἐγκαταστάσεων τοῦ Κρατικοῦ Νοσοκομείου Χανίων. Εἶναι ὑπόγειος, θαλαμῶτος — εἰς βάθος 3.25 μ. ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους — ἐσαμμένος εἰς τὸν μαλακὸν βράχον (κούσκουρας), μὲ διαστάσεις θαλάμου 2.80 x 3.05 x 2.30 μ. καὶ δρόμου 1.45 x 0,85 μ. Εἰς τὸν θάλαμον ἀνευρέθησαν ἱχνη ταφῆς καὶ ὀλίγα ἀγγεῖα εἰς τεμάχια (Πί ν. 465 α), τὰ ὁποῖα ἀνήκουν εἰς τὴν προηγμένην μετανακτορικὴν περίοδον (εἰς τὴν αὐτὴν περίοδον ἀνήκει καὶ τὸ νεκροταφεῖον Μαζαλῆ - Δικαστηρίων). Ὁ τάφος τοῦ Νοσοκομείου Χανίων θὰ πρέπει νὰ ἀνήκη εἰς μίαν συστάδα τοῦ ἐκτεταμένου τούτου μετανακτορικοῦ νεκροταφείου τῆς Κυδωνίας.

β. Ρωμαϊκὸν ψηφιδωτὸν Ἀγορᾶς Χανίων. Κατὰ τὴν διάρκειαν διανοίξεως θεμελίων τοῦ νέου κτηρίου τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς Δημοτικῆς Ἀγορᾶς, ἀνευρέθη, εἰς βάθος 8 μ. ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους τμήμα ψηφιδωτοῦ δαπέδου ἀνευ παραστάσεων, ρωμαϊκῶν χρόνων, τὸ ὁποῖον ἀποκολλήθην μετεφέρθη εἰς τὸ Μουσεῖον.

γ. Σπήλαιον Πλατυβόλας. Ἐφέτος ἐγένετο συστηματικὴ περισυλλογὴ εἰς τὸ σπήλαιον τοῦτο (ΑΔ 20 (1965) : Χρονικά, σ. 569, Πίν. 719), τὰ δὲ νέα εὐρήματα πειθουν ὅτι εἶναι ἐν τῶν σπουδαιότερων τῆς νήσου. Ἡ προσεχὴς ἀνασκαφὴ θὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν λύσιν διαφόρων προβλημάτων, σχετικῶν μὲ τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν ποιότητα τοῦ μινωϊκοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὴν δυτικὴν Κρήτην, ὡς καὶ εἰς τὴν ἀκριβῆ χρονολόγησιν μερικῶν γνωστῶν ἤδη κεραμικῶν τύπων.

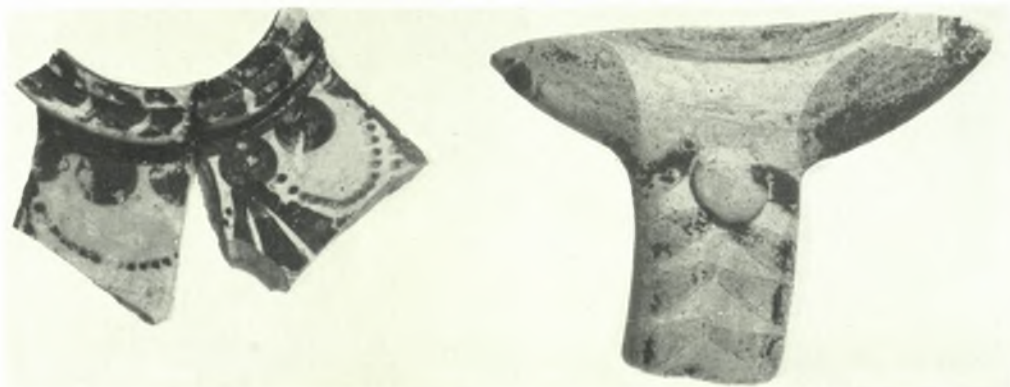
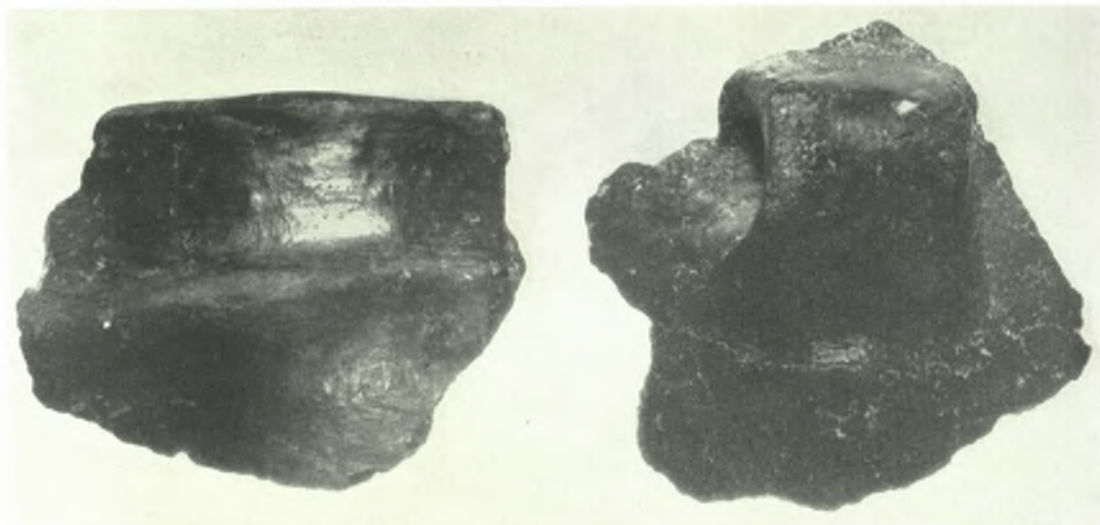
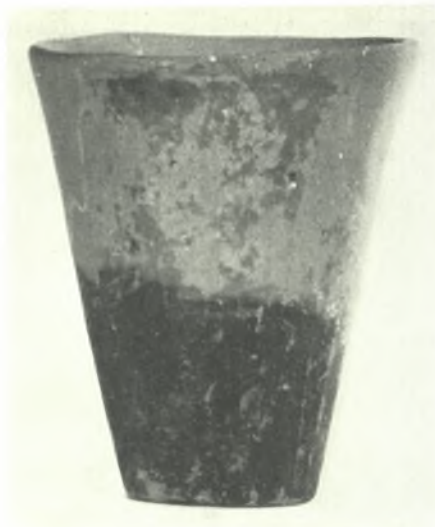
Τὰ πλέον ἐνδιαφέροντα εὐρήματα εἶναι δείγματα νεολιθικῆς (Πί ν. 465 β) καὶ ὑπονεολιθικῆς κεραμικῆς, μία σειρά ὄστράκων ἐκ πρῶτων προανακτορικῶν ἀγγείων μεθ' ἀπλῆς ἐγχαράκτου διακοσμῆσεως (Πί ν. 465 γ - 466 α), μία ἄλλη πλέον προηγμένων ἀγγείων, εἰς τὰ ὁποῖα ἡ ἐπιφάνεια καλύπτεται σχεδὸν ὀλόκληρος δι' ἐγχαράκτων γραμμῶν, ἐνθ' ἡ κεντρικὴ ζώνη καλύπτεται διὰ τοῦ ἐγχαράκτου κοσμήματος τῶν ἀντιθετικῶς τεθειμένων τριγώνων πλήρων, καὶ τούτων, δι' ἐγχαράκτων γραμμῶν (Πί ν. 465 δ, 466 β). Εὐρέθησαν ἀκόμη ἐν λίθινον προανακτορικόν ἀγγεῖον καὶ ἐν πήλινον ρυθμὸς Ἁγίου Ὀνούφριου, φέρον ὁμῶς λευκὴν γραμμικὴν διακόσμησιν (Πί ν. 466 γ).

Τὸ πλέον ὁμῶς σημαντικὸν εἶρημα ἦσαν τρία τεμάχια πρωτοελλαδικῆς κεραμικῆς ἀγγείων τοῦ τύπου *sauce - boat*, τὰ ὁποῖα εἶναι τὰ μοναδικὰ μέχρι στιγμῆς δείγματα παρομοίων ἀγγείων εἰς τὴν Κρήτην.

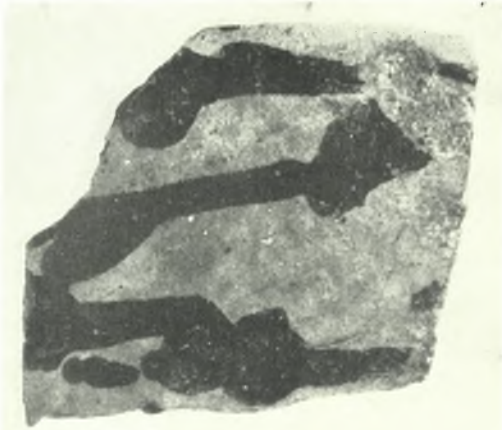
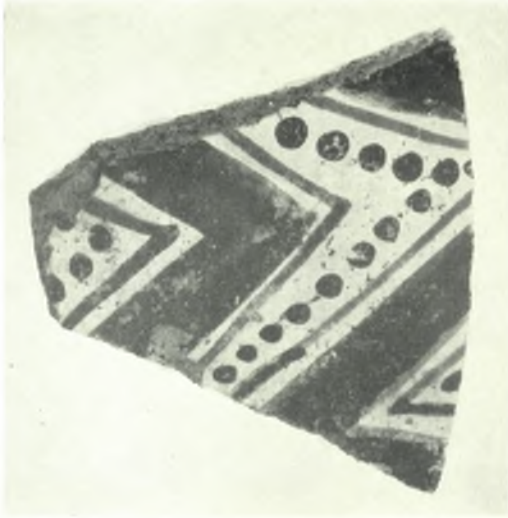
Χανιά. Καστέλλι: α. Τμήμα μετανακτορικού τοίχου, β. Τμήμα νεοανακτορικού τοίχου

Ι. ΤΖΕΔΑΚΙΣ

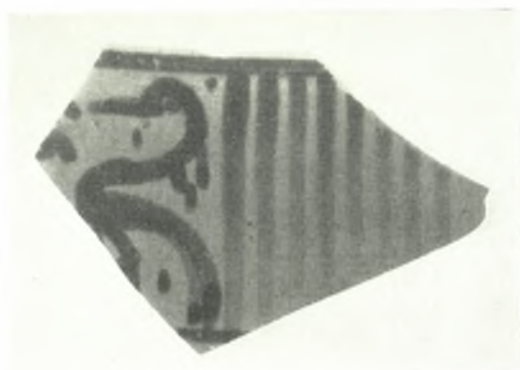
Χανιά. Καστέλλι: α. Μετανακτορικός ψευδόστομος άμφορεύς, β-δ. Δείγματα παλαιοανακτορικής νεολιθικής και νεοανακτορικής κεραμεικής

Ι. ΤΖΕΔΑΚΙΣ

Χανιά. Καστέλλι: α. Δείγματα διακοσμημένα με καταλειβιάδας, β. Δείγμα νεοανακτορικής κεραμεικής, γ. Μετανακτορικός ψευδόστομος άμφορεύς, δ. Δείγματα εκ βαθέων κυπέλων μετανακτορικών χρόνων

Ι. ΤΖΕΔΑΚΙΣ

Χανιά. Καστέλλι: α. Κυπριακόν ἀγγεῖον τοῦ τύπου white-slip paint Β, δ. Δείγματα ἐκ κυλίκων μετανακτορικῶν χρόνων, γ. Δείγμα γεωμετρικῆς κεραμεικῆς, ε - ζ'. Δείγματα πρῶϊμου μετανακτορικῆς κεραμεικῆς

Ι. ΤΖΕΔΑΚΙΣ

Χανιά. Σαμωνάς: α. Μετανακτορικός αποθηκευτικός πίθος, β. Πλάκες θεμελίου, ίσως βάσεως ξυλίνων πεσσών ή κιώνων, γ. Νεολιθικοί πελέκεις, δ. Πηλίνη κεφαλή ζώου έξ άγγείου θρησκευτικής χρήσεως

Ι. ΤΖΕΔΑΚΙΣ